

Джерела та література

1. Державний архів Житомирської області. Ф.Р. 5013. Оп. 2. Спр. 14727. 93 арк.
2. Копійченко Л.А., Костриця М.Ю., Тіміряєв Є.Р. До історії репресій проти уродженців і жителів єврейської національності Житомирщини у 1920–1950-х рр. *Реабілітовані історією. Житомирська область*. Житомир : Полісся, Кн. 5. 2011. С. 9–23.

Сітарчук Роман Анатолійович
професор, доктор історичних наук,
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

ПРОТЕСТАНТИ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 20 – 30-х рр. ХХ ст.: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧО-ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Поліконфесійність України, наявність свободи віросповідань актуалізують вивчення проблеми щодо аналізу державно-церковних відносин і сприяють щоразу новому науково-історичному осмисленню державної релігійної політики як загалом, так й окремих конфесій, зокрема протестантських. Щоб простежити закономірності таких християнських течій становлення, розвитку й місця в сучасній суспільно-релігійній палітрі, варто відстежувати їхнє минуле, особливо в доленосні для історії протестантів періоди, з-поміж яких вирізняються перші роки радянської влади в Україні, а саме: 20 – 30-ті рр. ХХ ст. У коло вивчення потрапляють протестантські течії баптистів, євангельських християн, адвентистів сьомого дня та християн євангельської віри (п'ятдесятників). Послідовність висвітлення діяльності конфесій визначається часом їх виникнення на теренах України.

Література про протестантів досліджуваного періоду нечисленна. Виокремимо працю В. Уласевич, на той час секретаря Всеукраїнської антирелігійної комісії [13], в якій подається чи не найперша офіційна інформація про становище, різновиди, кількість «сектантства» в УСРР. Ґрунтовна характеристика «сектантського» руху загалом надана в колективній роботі під загальною редакцією О. Клібанова [8]. Наявні праці й щодо висвітлення діяльності окремих течій протестантів. Так, поглибленим, різностороннім вивченням баптизму та євангельського християнства займалися Б. Тихомиров [12], Л. Митрохин [10], А. Ярцев [14], адвентизму – О. Бєлов [1], християн євангельської

віри (п'ятдесятництва) – Ф. Гаркавенко [3], Н. Гурич [4]. Вагомий виклад історії протестантизму належить В. Любащенко [9].

«Прогалини» у висвітленні питання частково заповнили праці самих протестантів. Зокрема період 20 – 30-х рр. ХХ ст. історії адвентистів сьомого дня оглядово описаний у колективній монографії за редакцією О. Парасея та М. Жукалюка [11] та одноосібній праці М. Жукалюка [6]. Євангельсько-баптистський рух відображено в ґрунтовній праці «История евангельских христиан-баптистов в СССР» [7], монографії Л. Жабко-Потаповича [5]. Крім того, важливі щодо критичного аналізу матеріали з'їздів протестантів [2].

Інформативний матеріал про становище протестантських об'єднань і політику держави щодо них в означений період містять документи, віднайдені в таких архівах: Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України, Центральному державному архіві громадських об'єднань України, Державному архіві Запорізької області, Державному архіві Одеської області, Державному архіві Полтавської області, Державному архіві Харківської області.

Отже, вивчення державно-церковних відносин поліконфесійного українського суспільства загалом та окремо протестантських течій актуалізує нові дослідження із поєднанням принципів об'єктивності, світоглядного плюралізму, комплексності, методологічних засад математичної статистики, компаративістики та проблемно-хронологічного методу задля наукового осмислення державної релігійної політики історичного минулого й сьогодення.

Література

1. Вікторія Уласевич. Сучасне сектантство. Київ: Держвидав України, 1925. 31 с.
2. Белов А. В. Адвентизм. 2-е изд. Москва: Изд-во полит. литературы, 1973. 239 с.
3. Всеукраинский съезд баптистов: запись заседания Первого Всеукраинского съезда баптистов, состоявшегося в г. Киева с 1 по 8 октября 1918 г. Киев, 1918. 30 с; Всеукраинский съезд баптистов: запись заседаний Четвертого Всеукраинского съезда баптистов, состоявшегося в г. Харькове с 12 по 17 мая 1925 г. Харьков, 1925. 12 с.
4. Гаркавенко Ф. П'ятидесятники та їх віра. Київ: Вид-во політ. літ-ри України, 1966. 80 с.
5. Гурич Н. Трясуны и их организатор Воронаев. *Атеист.* 1930. № 55. С. 116-128.
6. Жабко-Потапович Л. Христове світло в Україні. Історія українського євангельсько-баптистського руху. Чикаго: Вид. Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства, 1991. 180 с.

7. Жукалюк Н. А. Вспомінайте наставників ваших: історія Церкви Адвентистів сьомого дня в особистостях. Київ: Джерело життя, 1999. 672 с.
8. Історія євангельських християн-баптистів в СРСР. Москва: Изд. Всесоюз. совета євангельських християн-баптистів, 1989. 624 с.
9. Критика релігійного сектантства (Опыт изучения релігійного сектантства в 20-х – начале 30-х годов): сб. ст. / под общ. ред. А. И. Клибанова; сост. Г. С. Лялина. Москва: Мысль, 1974. 263 с.
10. Любащенко В. І. Історія протестантизму в Україні: курс лекцій: Львів: Просвіта, 1995. 350 с.
11. Митрохин Л. Н. Баптизм и современность (философско-социологические очерки). Санкт-Петербург: РХГИ, 1997. 480 с.
12. Парасей А. Ф., Жукалюк Н. А. Бедная, бросаемая бурей: исторические очерки к 110-летию юбилею Церкви адвентистов сьомого дня в Украине. Київ : Джерело життя, 1997. 340 с.
13. Тихомиров Б. Баптизм и его политическая роль. Москва: ГАИЗ, 1929. 64 с.
14. Ярцев А. Секта євангельських християн. 4-е изд., перераб. Москва: Безбожник, 1930. 52 с.

Смирнова Світлана
 молодший науковий співробітник,
 завідувач музею-садиби М.І.Драгомирова,
 Конотопський міський краєзнавчий музей ім. О.М. Лазаревського

«У ВІДЛУННІ ЧАСУ» (СПОГАДИ).

На мій погляд, країна – це не тільки територія з визначеними кордонами й населенням, що являє собою єдине ціле з погляду історії, культури та в політично-географічному відношенні. Це передусім особистості, яких Господь Бог дарує тій чи іншій землі на час людського життя, ті, хто творить історію й залишає яскравий слід у житті держави. Сумщина має багато талановитих синів та доньок, але мене як мешканку Конотопа переповнює гордість за свого видатного земляка – генерал-губернатора М. І. Драгомирова, який майже через 200 років знову нагадав про себе доволі незвичним чином...

У селі Раки Конотопського району Сумської області по вулиці Садова, 3 мешкає Лідія Михайлівна Орлова, 1953 року народження, яка у своїй пам'яті дбайливо зберігає спогади дитинства та миті спілкування з однією зі своїх найдорожчих родичок – бабусею Ольгою Яківною, 1885 року народження. Саме від неї Лідія Михайлівна почерпнула багато життєвої мудрості, а також безцінні згадки про її знайомство з однією з яскравих, мудрих і неординарних особистостей нашого краю – генерал-губернатором М. І. Драгомировим.